

CAPUT IV.

DE FIGURIS SYLLOGISMORUM.

§. I.

Quid sit majus, quid minus extremum?

Quoniam quid majoris, quidve minoris extremi nomine veniat, jam supra *Cap. I. §. 4.* dictum sit; hic tamen, ubi de figuris syllogisticis agendum est, accurate denuo utrumque definiendum esse ducimus, utpote cum ab accurata utriusque determinatione figurarum numerus dependeat. Peripatetici, qui tres solum figuras syllogisticas admittunt, quartamque rejiciunt, insignem patiuntur in definitione majoris extremi difficultatem; hinc fere tot majoris extremi definitiones, quot Dialecticae aut Logicae vulgares dantur: pleraeque tamen majus extremum dicunt esse id, quod nobiliorem locum obtinet in praemissis; nobilioremque locum dicunt esse praedicatum majoris. At cum in 2da figura, sicut infra diceretur, medium sit praedicatum majoris, an medium esse quoque majus extremum admittent? si vero haec majoris extremi definitio tantum ad primam spectare figuram dicitur, peccatur contra regulam definitionis, quae jubet definitionem convenire omni & soli. Alias majoris extremi definitiones silentio praeterimus; cum omnes vel vitio laborent, vel si non vitiosae sint, ex eisdem quarta figura induci possit. Vera igitur & generalis majoris extremi definitio videtur nobis esse sequens: *majus extremum est id, quod per syllogismum de ali-*

aliquo probatur : quae definitio est generalis, & omni cujuslibet figurae majori extremo convenit; hinc & bona & retinenda. Cum autem id, quod probatur, semper sit praedicatum conclusionis, majus extremum quoque est praedicatum conclusionis; et demum, cum conclusio debeat respondere quaestioni, etiam majus extremum praedicatum quaestioni est dicendum. *Minus extremum est id, de quo aliquid in syllogismo probatur; & medium est, cum quo ambo extrema comparantur, ut inter se uniri aut disjungi queant.*

§. 2.

Quae propositio major, quae minor sit?

Communi porro, quemadmodum id supra eodem §. meminimus, respondentium & respondentium usu receptum est, ut illa propositio, quae in syllogismis primo loco ponitur, adpelleretur major; illa vero, quae 2do loco ponitur, minor vocetur; veruntamen, si syllogismi natura accuratius inspiciatur, illa potius propositio major vocanda est, quae habet majus extremum, & illa minor, quae minus extremum complectitur: quocumque demum loco illae propositiones sint positae.

§. 3.

Quid sit Figura, & unde figurarum diversitas desumatur?

Figura juxta communem Philosophorum sententiam est *apta extremorum cum termino medio ad concludendum dispositio*; hinc antequam praemissae

missae ponantur, jam conclusio seu quaestio habetur in mente; ideo enim extrema cum medio termino comparantur, ut deinde concludi possit, illa esse eadem aut diversa inter se: consequenter antequam praemissae ponantur, quaestio resolvenda in mente exurgit, cui conclusio deinde aequalis esse debet: & hac ratione, quot diversis modis medius terminus cum duobus extremis comparari potest, tot eveniunt figurae: hinc cum terminus medius quatuor tantum modis cum extremis comparari possit, vel enim medium subicitur in majore & praedicatur in minore, & habetur prima figura: vel praedicatur in majore & minore, & 2da adest figura: vel subicitur tam in majore quam minore & 3tia figura habetur: vel demum praedicatur in majore & subicitur in minore, & 4ta figura dicitur: alia termini medii cum extremis comparatio dari minime potest, unde quatuor tantum & non plures figurae esse queunt. Hoc clarius adhuc patet ex ipsis combinationum regulis: per has enim certum est, tres terminos sex tantum vicibus aliter & aliter collocari posse adeo, ut unus quisque his primo, bis altero, bis tertio toco ponatur; & cum terminus medius tertio seu conclusionis loco poni nequeat, siquidem in conclusione ponendus non sit, ut regula superius tradita docet, satis manifestum est, quatuor nec plures dari medii cum extremis combinationes.

§. 4.

De quarta figura.

Tres priores figuras, quas praecedente Spho recensuimus, omnes quidem philosophi admittunt; at quartam, quam Averroës aliique Galenicam

cam vocant, non pauci rejiciunt, eoquod eam ex sola minoris propositionis in majorem transmutatione exoriri putent, illamque minus naturaliter concludere dicant. Verum hanc quartam figuram plures moderno tempore recipiunt variis eam rationibus stabilientes: hanc enim admittunt Vernejus, illustris Wolffius, Auctor artis cogitandi, Purchotius, Corfinus, Jacobus Zarabella alique hujus temporis sat multi egregii Philosophi. Hujus figurae historiam tradit jam dictus Jacobus Zarabella in Prooemio libri singularis de quarta syllogismorum figura (ut ex eodem refert Nicolaus Frobesius in compendio logicae Wolffianae) his verbis differens: *Quamvis Aristoteles in prioribus Analyticis firma ratione solidisque fundamentis nixus tres tantum posuerit syllogismorum figuras; tamen non defuere, qui eum mancum ac diminutum fuisse existimaverint, quod quartam praetermiserit, quam invenit Galenus, ut ei adtribuit Averroës in Caput octavum L. 1. priorum Analyticorum; in libris enim Galeni, qui nunc extant, nil de hac figura legimus, sed in aliis fortasse, qui desiderantur, & quos Averroës legit, hac de re sermonem fecit Galenus; quoniam autem credendum est, tantum vivum non sine valida ratione ausum esse, adversus Aristotelem hanc sententiam proferre, non defuere viri eruditissimi, qui Galeni defendendi provinciam susceperunt, & ejus dogma contra Aristotelem tueri, validisque argumentis munire, & a rationibus Averroës vindicare conati sunt. Cum celeberrimis hisce viris, a quibus quartam figuram defendi refert Zarabella, nos quoque sentimus, quartamque dari figuram sequenti Spho ostendemus,*

§. 5.

Probatyr dari quartam figuram.

Praeter tres reliquas figuras admittenda est etiam quarta. *Probatyr*: tot dantur figurae, quot dantur variae medii cum extremis combinationes; atqui quatuor dantur medii cum extremis dispositiones; ergo etiam quatuor dantur figurae. *Probatyr min.* De medio vel potest praedicari majus extremum, & ipsum praedicari de minore extremo, ut fit in prima figura: vel medium potest praedicari de majore & minore extremo, ut in 2da figura accidit: vel de medio potest praedicari tam majus quam minus extremum, ut in tertia figura habetur: vel demum medium potest praedicari de majore extremo, & de medio praedicari minus extremum, & tunc quarta oritur figura; atqui haec sunt 4tuor medii cum extremis combinationes; ergo quatuor dantur figurae.

Complures Peripatetici alique quartam figuram impugnantes non diffitentur quidem quatuor dari extremorum cum medio combinationes: ast quam quartam adsignavimus, non esse a prima extremorum cum medio combinatione diversam adferunt: hinc quartam quidem figuram adstrui posse concedunt; verum illam a prima diversam & distinctam esse negant. Contra hos fit

§. 6.

Quarta figura est revera distincta a prima figura.

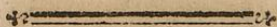
Probatyr I. Illa figura est distincta a prima figura, quae plane aliam habet combinationem extre-

tremorum cum medio; atqui quarta figura plane aliam habet extremorum cum medio combinationem; ergo est distincta & diversa a prima. *Probat*ur *min*. In prima figura de medio praedicatur majus extremum & medium praedicatur de minore extremo; & in quarta figura medium praedicatur de majore extremo, & minus extremum praedicatur de medio: atqui haec est plane alia cum extremis combinatio: aliud enim plane est, medium praedicari de majore extremo, ut fit in quarta figura, aliud majus extremum praedicari de medio, ut in prima figura contingit; ergo.

*Probat*ur 2. Quarta figura habet aliam plane conclusionem ac prima figura, & prout conclusio requirit, etiam praemissae sunt dispositae; sed in conclusione essentia syllogismi consistit, uti fatentur complures Dialectici & Logici; ergo 4ta figura est essentialiter distincta a prima figura.

*Probat*ur 3. Quarta figura alios plane modos habet ac prima figura; item speciales ac alias habet regulas, quam prima figura habet, ut patebit ex inferius dicendis; ergo etiam differre debet a prima figura.

Nec dicas 4tae figurae modos esse indirectos, consequenter non esse adaequate distinctos a primae figurae modis: non enim conclusio juxta praemissas, sed potius praemissae juxta exigentiam conclusionis sunt dirigendae. Hinc modi indirecti a nobis rejiciuntur: talis enim debet esse & manere conclusio, qualis est praecedens in mente quaestio, & juxta hujus deinde conclusionis exigentiam praemissae quoque diriguntur; & deinde aliarum quoque figurarum modi sunt indi-

directi, seu minus naturaliter concludentes, uti fatetur P. Höhn, aliique Dialectici: cur autem duae aliae figurae pro reliquis modis statuuntur, & cur quarta rejicitur?

§. 7.

De modis indirectis.

Qui quartam figuram negant, quinque indirectos primae figurae modos introducunt sequentibus vocabulis comprehensos: *Baralip, celantes, dabitis, fapesmo, frifesom*: quos modos ideo indirectos adpellant, eoquod eorum conclusio sit indirecta, id est, non ita facta, prout praemissae exigant. At enim nos meliori jure non tam conclusionem juxta praemissas faciendam, sed potius, prout conclusio exigit, praemissas esse disponendas adserimus: conclusio enim debet esse talis, qualis est praecedens in mente quaestio; sicque debent disponi praemissae, ut conclusio ex iis rite deducatur. Unde merito pro modis hisce indirectis quartam figuram substituiimus, omnesque modos directos dicimus, eoquod sic sint dispositi, prout conclusio seu quaestio probanda exigat.

